

ELOFIZETES
HELYBEN ÉS VIDEKEN
 Egy évre ... 150 Lei.
 Fél évre ... 75 Lei.
 Egy negyed évre 37-50 Lei.
 Egy órára ... 12-50 Lei.

Nyitási költségek
 megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG
 Aradi és csaradi egyes
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 52.

KIADÓHIVATAL
 Aradi Nyomda Részvény
 Társaság.
 Pulevardul Regele Ferd.
 nand L. (József) főh. ut 2-
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, december 7.

Dr. Veliciu Romulus meghalt

Ma délelőtt 11 órakor hosszas szenvedés után meghalt dr. Veliciu Romulus, Arad város volt prefektusa. Súlyos szivbaj gyötörte a 39 éves embert, a ki már hónapok óta ágyban fekvő beteg volt. 1919. október 1-én lett a város prefektusa. 1920 április 1-én beadta lemondását, mert a nemzeti párti kormány s ennek nem akart exponense maradni. A városi tanács mai ülésén foglalkozott a halálessettel és elhatározta, hogy a prefektus özvegyének a város nevében részvétét nyilvánítsa. Elhatározta továbbá, hogy a felső temetőben diszsihelyet ajánl fel az elhunyt prefektus részére. A temetés szerdán délből 1 órakor lesz. A ravatalra a város törvényhatósága nevében koszorút helyeznek el. A temetésen a város nevében dr. Robu János polgármester mond gyászbeszédet. Dr. Veliciu Romulus, fia dr. Veliciu Mihálynak, a román nemzeti komité egyik vezető tagjának, középiskolait a sibiu (nagyiszzebeni) szász gimnáziumban, jogi tanulmányait a budapesti, elji (kolozsvári) és berlini egyetemen végezte. az ügyvédi vizsgát pedig Marosvásárhelyen tette le. Azután Aradon ügyvédi irodát nyitott. 1910-ben öntölte Raicu Hortensiat. Raicu Sebőnek, a Victoria takarékpénztár vezérigazgatójának leányát. 1911-ben kezdett résztvenni az aktív politikában, ekkor választották be a román nemzeti komitébe.

Mocsonyi miniszter birtokának felosztása.

Az agrárreform-bizottság ma tárgyalta Mocsonyi Antal erdélyi miniszter Kurtics község mellett levő Szentpál pusztájának kényszerbérbeadását. A bizottság a 2300 holdnyi birtokból csupán 480 holdat hagyott meg a miniszter saját kezelésében, a többi pedig felosztotta. A nagy kiterjedésű birtok egyik bérlelője Deutsch Andor, másik bérlelője Friedmann Gyula volt, a kik bérletükön hatalmas teigazdaságot rendeztek be már éveket ezelőtt. Erre való tekintettel a bérletben Deutsch Andor részére 300 holdat, Friedmann Gyula részére mintegy 200 holdat hagyott meg a bizottság. Deutsch Andor bérletének többi részét az aradi gazdák, Friedmann bérletének többi részét pedig a kurticsiak kapták meg kényszerbérletben.

A valutapiac.

Páris, szikratávirat december 4-éről: Dollár 16.69, márka 23.5, leu 23.5. Bucuresti. Márka 96 bani, dollár 66 lei. Aradon ugy a dollár, mint a márka kurzusa szilárd. Dollárért 64.5—65 leit fizetnek, márkáért 1 leut.

Januárban váltják be a bonokat. A tartozások fizetési aránya.

CLUJ (Kolozsvár). Muntean Zakariás pénzügyi államtitkár nyilatkozatot tett, mely szerint a negyven százalékos bonok bevéltására január előtt igha kerül sor. A bonokért az állam pénzt fog adni és nem járadékkölesont, inint előzőleg tervezték. A tartozások és követelések fizetési arányszámának megállapítása most van folyamatban. Miniszteri értekezlet foglalkozott e kérdéssel s ott az a felfogás alakult ki, hogy az aránykulcs 1:3.50 legyen. Ez persze egyaránt vonatkoznék a magánosokra és az államra is. Itt adjuk azt a bucaresti jelentést, amely szerint a Banca Negustoreasca ajánlatot tett a kormány-nak a negyven százalékos bonok bevéltására. Ha az állam megfelelő államkötvény fedezetet ad, a bank kifizeti a kereskedők bent tartott pénzét, esetleg árukat bocsát azok fejében rendelkezésre.

Uj támadás Friedrich ellen. Beszennyezett toga és közszereplés.

BUDAPEST. A nemzetgyűlésen Rassai Károly többek között Friedrich Istvánt aposztrofálta és feléje fordulva ezeket mondotta: Mi mindnyájan a történelem foku-szában vagyunk és bármilyen kis egyéniségek legyünk is, mindnyájan arra törekszünk, hogy emlékeztünk a történelem ügy örökítse meg, mint akik nem akarták elárulni a nemzet függetlenségi eszméit. Ne nyilatkozzanak olyan egyének arról, hogyan kell cselekednünk, a kik ha volna bennük izlés nem tárgyalnának a nemzetgyűlésen. Ha a képviselő ur azt hiszi, hogy joga van arra, hogy tisztességes embereket tanítson ki, akkor azt kell mondanom, hogy meddig élsz még vissza Catilina a mi türelmünkkel? — Friedrich István: Kihez beszél? — Rassai Károly: A képviselő urhoz. Beszennyezett togával vád alatt állni és itt a nemzetgyűlésen szerepelni, ez lehetetlenség. — Friedrich István: Az én támogatással kapaszkodtak fel ide. Most pedig rozsdás töreiket belém döfik. — Ezután az előadó jelentette, hogy a mentelmi bizottságtól kikéri Friedrich Istvánt.

Megvesztegetett bírák. Egy királyságbeli megye panamá.

BUCURESTI. A Chemarea tegnapi száma szenzációs panamá-ról tesz jelentést, amelybe Dambovita megye igen sok tisztviselője van belekeverve. Arról van szó, hogy a dambovitai bíróság tagjai az ítéleteikért ügy-nökök elbírálásával pénz fogadtak el. Az igazságügyminiszter a vizsgálat megejtésével Magheru ügyészt bizta meg, akinek jelentéséből a következő ténye-
 kéf állapították meg: Az ügyész jelentése szerint a panamisták élén a dembovitai törvényszék elnöke Antonescu állott, aki Antonescu Viktor volt miniszternek a testvére. Bünyösége kétségtelen; pénzt fogadott el a törvény-nevében. Büntársai: a bíróság vizsgálóbírója, ügyésze és több bíró. Letartóztatásuk minden pillanathan várható.

Személy- és áruforgalmi tárgyalások Romániával.

Foglalkoztunk pár nappal előbb azokkal az előzetes tárgyalásokkal, amik Budapesten foly-nak román kiküldöttekkel a leg-sürgősebb elintézni valók kérdésében, amik közül különösen a határforgalom ügye bír elsőrangú fontossággal. Budapestről jelentik most, hogy a személyfor-galom ügyében megindult tárgya-lások nem végeztek kedvező eredménnyel, aminek oka a ma-gyarországi, súlyos szénhiány. Természetesen ez a kérdés csu-pán függőben marad addig, mig enyhül a mai, katasztrofálisnak jelentkező szénmizéria Magyar-országon. Az áruforgalom lebonyolításának egységes alapon való rendezése kerül most sor-ra. Előreláthatólag nem fognak olyan simán lefolyni a tárgyalá-sok, mint a személyforgalom ügyében, sok ellentétes nézőpont fogja akadályozni a delegátusok megállapodását. A szükség azon-ban közös, hogy erre nézve mi-előbb kedvező megállapodás jö-jön létre. Ez a szempont bizo-nyára kedvezően fogja befolyá-solni a tanácskozások eredmé-nyét úgy, hogy a jelenleg mutat-kozó akadályok elháríthatók le-gyenek a megegyezés utiából.

Nincs bélyeg.

Már napok óta nem lehet bélyegeket kapni a főpostán. Segélybélyeg sem volt néhány napig, de most már érkezett. A legnagyobb baj az, hogy a leg-kisebb bélyeg 25 banis, 30 banis bélyeg egyáltalában nincs. Ha valaki levelet akar írni, kényte-len 40 banis vagy 50 banis bélye-get használni. Az előbbinél 10 banival túlfizetni portót, az utób-binál pedig 5-tel kevesebbet ra-gaszt rá és így a címzettnek kell 10 bani büntetést fizetni.

LEGUJABB.

AZ ANTANT GÖRÖGORSZÁG ELLEN. Berlin. A Reuter-ügynökség jelenti: Ha Görögország visszahívja Konstantin exkirályt, vagy a trónörökösét, a szövetségesek minden pénzügyi és politikai támogatást megvonnak Görögországtól.

A NÉPSZÖVETSEG VÁLSÁGA. Genf. A népszövetségnek ma volt az első komoly válsága. Az argentiniai delegáció kijelentette, hogy a népszövetségből ki-lép, mert nem hacsátották tárgya-lásra azt a javaslatát, hogy va-lamennyi államot felvegyék a népszövetségbe.

GR. BETHLEN A NEMZETI KIRÁLYSÁGRÓL. Bécs. Gírói Beth-len István a Neue Freie Pressé-ben cikket írt. A többségi párt két irányzata, mondja cikkében, egyetértett a pragmatica sanctio érvénytelenségében és abban, hogy Magyarország a nemzeti ki-rályság alapján áll. A királykér-dés személyi része Magyaror-szág belügye. Magyarország olyan uralkodót kíván, akit a nem-zet akarata emel a trónra.

ÖNGYILKOS A HELLER-ÜGY EGYIK SZEREPLŐJE. Budapest. A Heller-bünygyyel kapcsolatban két detektív vasár-nap a főkapitányságra idézte kihallgatásra Lukacsovic Magda iparművésznőt. A leány azzal az ürüggyel, hogy feöltözködik, a szomszéd szobába ment, ahol fi-vére revolverével mellbe lötte magát. Sérülése nem életveszé-lyes.

A szegei főrabbi védője — betörő.

SEGED. Löw Immanuel fő-rabbit még most is szigorúan ör-zik. Löw védője dr. Baracs Mar-cell a napokban nyilatkozatot kö-zölt egy szegei lapban, s ebben kijelenti, hogy nem tudja, ki a jellemtelenebb, egy kommunista népbiztos-c, vagy Hollós, ki tudvalevőleg hazaárulással vá-dolta Löw főrabbit. Hollós be-csületsértésért és ragalmazásért beperelte Baracsot. A napokban volt a tárgyalás, ebben az ügy-ben a szegei törvényszéken. Hollós ügyvéddel képviseltette magát. A tárgyaláson Baracs be-bizonyította, hogy Hollós egy izben betörést és több izben főpá-st követett el. A törvényszék elren-delte, hogy Hollós a legköze-lebbi tárgyaláson személyesen je-lenjék meg.

EGY KÖZSÉG A JEGY-ZŐJÉRT. Zaránd község elől-járósága ma megjelent dr. Be-les Jenő alispánnál és arra kérte, hogy Zakariás Dezsőt, Zaránd község volt jegyzőjét helyezze vissza állásába.

Tizezer lei büntetés a drága ruháért.

Dr. Pavelian törvényszéki bíró elnöklésével az aradi törvényszék nál működő árellenőrző bizottság ma a következő ügyeket tárgyalta: Özv. Lévai Ignáczné, Tóth Vilma és Izsák István utcai árusokat fejenként 1000 lei pénzbüntetésre ítélte, mert a szőlőt drágán árusították. Martics és Pák aradi szabóceget 10,000 leira ítéltek, mert néhány nappal ezelőtt egy öltözet ruhát, melyhez a szövetet a megrendelő adta, 2400 koronaért csinálták. Most pedig ugyan azért 1200 leít kérték. Dr. Stojnescu ügyvéd perújítást kért. — Szász József vendéglői kenyér-árut felmentették az árdrágítás vádjáról, mert egy adag kenyérről jogosan adott el 50 baniért.

Irodalom és művészet.

Két előadás. Szombaton a Szókimondó Asszonyok című színművet elővenítette fel a társulat. A címszerepet Novák Irén asszony játszotta, akinek ez valaha egyik legkiválóbb alakítása volt. A művelésében látjuk Novák Irén Hübscher Katalinát, amely sávos kisért megalkult. A színiérettesség, a finom humor, az egyéni kedvesség ma sem hiányzik, de a valaha édesen csendő hang elvesztette csengését. Új volt Neiperg gróf szerepében a fiatal Mészáros Béla, akiknek még sokat kell tanulni, hogy a finom modoru; csupa erőtől duzzadó osztrák katonát kielégítő módon eljátszhassa. — Vasárnap a kedves Náni című népszínművet játszották zsanfolt ünnepi előtti. A címszerepben J. Halmos Mici egyéni bájával, gyönyörű ének-számaival elsőrangú produkált. Kiváló szerephez jutott az öreg sváb szerepében Gyrozo, aki elragadó humorával állandó derültétségben tartotta a nézőket. Follinusz és Baries főkeletesen nyújtottak. Kisebbszerepekben Faludy és Selmeczy jeleskedtek.

Az Álarcos bál hatalmas sikert aratott operát ismételi meg a színház kedden. Az aradi színpadon az Álarcosbálhoz hasonló reppiz's gondos és kitanító előadás hosszú idő óta nem volt. A közönség elismerését mi sem bizonyítja jobban, hogy a jegyek nagyrésze már elővételben elkeltek. Ugyancsak élénk érdeklődés előzi meg az Iglói diákok szerdai előadását, melyet az igazgató-ság a közönség kérelmére illesztett be a heti műsorba.

A Nani vasárnap sikerrel arra készítette a színház vezetőségét, hogy ezt a pompás népszínművet a délutáni közönség mérsékelt áron is megkapja. A szerda délutáni előadásra rengeteg előjegyzés történt.

Csütörtökön a Sasfók van műsoron, részben új szereplőkkel.

A mozgóképszínházak műsora. December 7-én az Apollóban: Aphrodite. Dráma. — Az Urániában: A csontváz. Dráma.

Carmi Mária film az Apollóban. Keddtől kezdve Carmi Mária, a mozi nagy tragikája játsza el legújabb szerepét az Apolló színházban. Aphrodite a címé ennek a négyfelvonásos filmlnek, amelyet nem szabad összetéveszteni azzal a hasonló című mozikkal, melynek szerzője Pakots József. Carmi Mária bemutatására kerülő nagykonceptív drámában egy megtévedt asszony alakját rajzolja meg szenvedélyes asszonyosságának csodálatos igézetével. Ellenállhatatlannul szép és kívánatos, hatálmába keríti a híres szobrászt, aki miatt elűzi Anna modelljét. Az ösztört szívű kis modell bosszút áll riválisán s elárulja annak hűtlenségét férjének. Iz-

A prefektus a lakáshivatal vezetői elleni hajszaról

Dr. Moldován Silvius prefektus a következők közlésére kérte fel lapunkat: Nyilatkozat. A cluji (kolozsvári) napilapokban az utóbbi napokban rendszeresen megjelenő aradi vonatkozások tudósításokkal szemben, melyeknek kétségbevonhatatlan céljuk, hogy alapítványokkal és rágalmaszásokkal diskreditálják úgy a lakáshivatal vezetőit, mint az aradi prefektusi hivatal néhány főtisztviselőjét: kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy ezen urak ellen sem hozzám, mint felettes hatóságukhoz, nem adott be senki semmiféle értesítést oly irányban, hogy nevezettek ellen bármilyen eljárás folyamatban volna. Nyilvánvaló tehát, hogy a cluji (kolozsvári) napilapokban megjelent

gyanusítások és rágalmaszások nem tekinthetők egyebeknek, mint személyes bosszúból származó esel-szövényeknek, amelyeknek nyilvánvaló céljuk, hogy szeplőtelen embereket, kik önzetlenül munkálkodnak a köz érdekében, meggyanusítsanak és megrágalmasznak anélkül, hogy a meggyanusító és megrágalmaszó állítások beigazolására bármilyen komoly kísérlet is tetetnék. Miután a fent említett férfiak eddigi magatartásukkal legteljesebb bizalmamat vívták ki, indítatva érzem magamat, hogy szót emeljek az ellenük folyamatba tett meggyanusító és megrágalmaszó támadásokkal szemben. Arad, 1920. december hó 5. Dr. Moldován Silvius m. p. prefecst.

Mi az oka a vasuti mizeriának. Nem lehet mozdonyt vásárolni

Az Indreptarea hosszasan foglalkozik a mai közlekedési viszonyok nehézségeivel és felsorolja mindazokat a tényeket, amelyek a viszonyok előidézésére befolyással bírhatnak. Még a múlt év első hónapjaiban — írja az Indreptarea — kiküldött a kormány egy bizottságot Párisba, a szükséges nyersanyagok beszerzése végett. A vasut részéről is kiment egy ilyen küldöttség, melynek feladata az volt, hogy összevásároljon Franciaországban lévő minden fölösleges nyersanyagot. A küldöttség nem hogy nem tudott vásárolni, de még rendelni sem volt képes semmit megfelető pénzmennyiség hiányában. Ugyanezt a kudarcot vallották az Amerikába és Angliába kiküldött — kommissziók is. Eközben a külföldi cégek változó harcát indították ajánlatokkal a kormány

ellen, de ezek ismeretlen okból eredménytelenek maradtak. A kanadai Baldwin cég 800 mozdonyt szállítására tett ajánlatot, melyet 4 hét leforgása alatt szállítana. Egy Pacific mozdony 55000, ma már 65000, kisebb mozdonyok 40—50000 dollárba kerültek volna. Ugyanez év augusztusában egy olasz cég ajánlott mozdonyokat 250.000 lira összegben, ugyanakkor egy belga cég is küldte ajánlatát, de mindezek anélkül, hogy vita tárgyává teték volna, ott maradtak a miniszter íróasztalában. Ekkor Popoviciu, az akkori közlekedésügyi miniszter felhívást intézett az antant közlekedésügyi minisztereihez és hivatkozva az ország közlekedési viszonyaira, segítségüket kérte. A felhívásnak azonban semmi eredménye nem lett.

Lefoglalták a német arisztokrácia vagyonát.

BERLIN. A német pénzügyminiszter a leggazdagabb arisztokrácia tagjainak vagyonára bírói zárlatot kéri. Ezek között a Hohenzollern-családnak is sok tagja van, akiket azzal vádolnak meg, hogy vagyonukat a megadóztatás elől külföldre csempésztek. A német bíróság intézkedései kiterjednek az amsterdami Philipsen, Grosse és Comp. cégre is, amely a nyomozások szerint bele van keverve az arisztokraták és a háború alatt meggazdagodott hadimilliomosok vagyonának átcsempészésébe. A bírói zárlat mindaddig tart, míg az illetők nem sikerül behizonyítanak ártatlanságát, vagy az államot nem kártalanítja. Wirth pénzügyminiszter megtagadta a bűnösök nevének közléését, azonban Müller kancellár, aki

galmaz botrány támad ebből, amely azonban meg fogja hozza a bűnös asszony számára a megtérés útját.

Ellen Richter az Urániában. Az Uránia színházban sikerült megszereznie Ellen Richter egyik legcsodásabb filmjét: A csontváz. A dráma cselekménye a szuggesztív koponyáról alkotott tudományos tételből indul ki. Osiander hírneves orvos, aki kitartó híve ennek az elméletnek, egy kokott csontvázát állítja be lakásába. Egy éjszaka a csont-

váz szuggesztív hatása alatt reffenetes álma van. Egész életét porba döntve látja maga előtt s mikor láttól gyötörve fölébred, nekivált a csontváznak, hogy összezuza. a tükörből azonban feléje vigyorognak az álomképek. A hírneves orvos aidozata lesz a tudománynak: igazalmában összeesik és meghal. Keddtől kezdve mutatja be ezt a képet az Uránia.

HIREK.

A cigányvajda fia.

Esős alkonyatkor cifra rongyokba burkolt csoport jelenik meg az Óvár-téren. Körülbelül husz tagból álló, fáradt, éhező, jókedvű cigánykaraván. Lippáról jöttek, ott halt meg a vajda. Egy őszi reggelen csukta le szemét és hegedűjét vele temették a sáros lippai földbe. Magához hivatva utoljára az egész táborot és kijelentette, hogy a vajdaságot leánya szeretőjére Szorkován Mihályra hagyja. Zene mellett temették el az öreg vajdát és őszintén megsiratta a tábor apraja-nagyja és Szorkován vezette tovább a karavánt. Most pedig azért ez a nagy vigalom, mert a vajdanak fia született az uton. Egy apró, maszatos, szurtos kis purdó és vajda lesz ebből is, akár csak az apjából. Hanem a törvények ma már ezekre a szabad fekete fickókra is kötelezők. Szorkován vajda feleségével és gyermekével a kárján megjelent Agoston Zsigmond helyettes anyakönyvvezető előtt és kérte, hogy írják be a gyereket az anyakönyvbe. Agoston szívesen teljesítette a kérésüket. Miután megtörtént a nevezetes aktus, a vajda megköszönte a torkát és így szólt: — Méltóságos ur kérem, most szerencsepénzt is tessék adni... A cigányoknál tudniillik ősi tradíció, hogy aki újszülött gyermek nevével először leírja, az köteles szerencsepénzt is adni neki. Agoston 5 leit adott és a vajda megígérte, hogy azt soha, soha nem fogják elkölteni. Ezután lakomát tartottak az Óvár-téren és másnapra kelve, tovább vonult tudja Isten merre a sáros, jókedvű, hangos kis tábor.

— **A NÉMET EXCSÁSZÁR SÜLYOS BETEG.** Lyon. Amsterdami híradás szerint II. Vilmos német excsászár spanyol náthában súlyosan megbetegedett. Az utolsó orvosi jelentés szerint állapota válságos.

— **NEGYSZÁZ OROSZ TISZT BÁCCKÁBAN.** Zágrábból érkező hírek szerint Jugoszlávia-ban negyven ezer menekült tiszt telepített le. A tisztek Wrangel seregéből valók s a jugoszláv kormánytól kértek menedéket, amely a Bácska és a Bánát területén biztosított számukra elhelyezést. Az orosz tisztek magukkal hozták családjaikat is.

— **IPARI FELÜGYELOSÉG ERDÉLYBEN.** Clujon (Kolozsváron) az erdélyi és bánati ipar fejlesztésére főfelügyelőség létesült. A főfelügyelőség, hogy megkezdhesse működését, átiratot küldött a városi prefecturához, melyben kimutatást kér az aradi iparüzemekről és vállalatokról.

— **HUSZ MILLIÓERT MEGVETTEK A MARGITSZIGETET.** Budapest. Egy francia érdeklőség tárgyalásokat folytatott a Margitsziget megvételéről. A konzorcium magyarországi szanatoriumot létesít és az üdülő telepét kibővíti. A francia érdeklőség összesen husz millió koronát fizetett a Margitsziget részvényeire.

— **GYILKOSSÁG.** A borosjenői csendőrség a déli órákban jelentette, hogy a sikulai korcsma előtt tegnap este ismeretlen tettesek agyonverték Kaviár Ivánt. A vizsgálobíró elrendelte a hulla felboucolását.

